

УДК 341.231.14:[378.6:351.74(477)]

ОКСАНА ВАЛЕРІЇВНА БРУСАКОВА,

*кандидат філософських наук, заступник декана факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0001-6522-8020>;

ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ ХАНЬ,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри загальноправових дисциплін
факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0001-9912-1547>

РОЛЬ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД 1950 РОКУ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

З проголошенням незалежності Україна обрала шлях розбудови правової держави, в якій права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість її діяльності. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3 Основного Закону). Ці конституційні норми декларують вектор розвитку України й беруть свій початок з визнаних міжнародних стандартів додержання прав і свобод людини. Одним із таких джерел є Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята Радою Європи 4 листопада 1950 року та ратифікована Україною 17 липня 1997 року (далі – Конвенція) [1, ст. 59].

З цього моменту Україна взяла на себе зобов'язання щодо встановлення на своїй території такого правопорядку, в якому передбачені Конвенцією права і свободи визнаються та дотримуються. Ця мета досягається, зокрема, шляхом функціонування системи спеціальних державних органів – правоохоронних органів, які покликані здійснювати завдання з охорони у суспільстві прав і свобод, у тому числі, проголошених Конвенцією. Серед таких державних інституцій важливе місце посідають органи Національної поліції України, про що прямо вказується у законодавчо закріпленому їх визначенні. Так, у відповідності до ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» вони покликані служити суспільству шляхом *забезпечення охорони прав і свобод людини*, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

У практичній діяльності працівники Національної поліції забезпечують виконання функцій держави з охорони прав і свобод людини під час виконання своїх безпосередніх завдань. Наприклад, охорона громадського порядку працівниками поліції під час проведення громадянами зборів, мітингів, походів і демонстрації передбачає захист їх права на свободу мирних зібрань (ст. 11 Конвенції). Слідчий забезпечує виконання позитивних зобов'язань держави щодо ефективного розслідування порушень прав і свобод людини, спричинених злочином. Наприклад, у випадку вчинення вбивства особи мова йде про порушення ст. 2 Конвенції – права на життя, при крадіжці – порушення права власності, закріпленого ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

З іншого боку, встановлені чинним законодавством поліцейські або запобіжні заходи за свою сутністю передбачають втручання держави у передбачені Конвенцією права і свободи громадян. Наприклад, обмеження пересування особи як превентивний поліцейський захід чи то домашній арешт як кримінально-процесуальний запобіжний захід спрямовані на втручання у передбачене ст. 2 Протоколу № 7 до Конвенції право на свободу пересування. Незважаючи на те, що Конвенція дозволяє встановлення передбачених національним законом обмежень, які мають бути необхідними у демократичному суспільстві в інтересах, зокрема, громадської безпеки, підтримання публічного порядку, запобігання злочину або з метою захисту прав і свобод інших осіб, застосування таких заходів обмеження є можливим лише у разі наявності достатніх об'єктивних підстав та за умови дотримання належної процедури. Для досягнення правомірності таких дій і ефективності виконання покладених законом завдань, необхідними для правоохоронців є знання тих прав і свобод людини, які охороняються або щодо яких здійснюється законне обмеження, а також розуміння меж застосування поліцейських та інших заходів (процесуальних), що спрямовані на їх обмеження.

У 2004 році Комітет Міністрів Ради Європи надав рекомендації державам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці. Зокрема, було наголошено на надзвичайній важливості, щоб вивчення Конвенції було включено

до програм юридичних факультетів не лише як окремий предмет, а й «горизонтально» в кожній правовій дисципліні (кримінальне право, цивільне право тощо).

Державам-членам рекомендовано забезпечити вивчення стандартів Конвенції при первісній підготовці та підвищенні кваліфікації представників професій, пов'язаних з правозастосовною діяльністю і триманням під вартою, зокрема, працівників правоохоронних органів, які повинні добре знати права осіб, гарантовані Конвенцією, та їх тлумачення Європейським судом з прав людини, для того щоб запобігти порушенням передусім статей 3, 5 і 8 (заборона катування, право на свободу і особисту недоторканість, право на повагу до приватного і сімейного життя) [2, п. 7, 13, 14]. Як складова підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів можуть бути організовані спеціальні семінари.

Отже, подальша розбудова України як правової держави, її інтеграція до Європейського співтовариства, виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань з гарантування і дотримання основоположних прав і свобод людини, вимагає акцентування особливої уваги на їх вивченні як майбутніми фахівцями з правоохоронної діяльності, так і діючими співробітниками органів Національної поліції в рамках підвищення своєї професійної кваліфікації. В частині організації університетської освіти доцільним та сучасним вбачається введення факультативних курсів чи сертифікаційних програм з питань викладання порядку забезпечення прав і свобод людини у правоохоронній діяльності через призму європейського чи іншого міжнародного досвіду з залученням фахівців з країн ЄС, де у цій царині досягнуто значних успіхів.

Список бібліографічних посилань

1. Конвенція з прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 23.03.2019).

2. Рекомендація Rec(2004)4 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам про роль Європейської конвенції з прав людини в університетській освіті та професійній підготовці : від 12.05.2004 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_573 (дата звернення: 23.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 351:342.734:331.34

КОСТЯНТИН ЛЕОНІДОВИЧ БУГАЙЧУК,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Соціальний захист поліцейських безпосередньо пов'язаний із особливістю їх правового статусу як представників держави; питаннями престижності служби, ефективності виконання поліцейських завдань та функцій та ін. Отже заходи соціального захисту мають компенсувати складність та напруженість служби в поліції, стимулювати службову діяльність та дисциплінувати особовий склад, створювати умови для мінімізації корупційних правопорушень в діяльності поліцейських.

Сьогодні керівництво МВС України та Національної поліції пропонують створити додаткові механізми мотивації поліцейських серед яких маємо відмітити підвищення заробітної плати, компенсацію за винайм квартир, розбудову системи фінансового лізингу на придбання власного житла тощо. Голова Національної поліції Сергій Князєв зазначає, що соціальні гарантії працівників – найважливіше питання на шляху розбудови відомства.

В той же час слід зазначити, що ефективний соціальний захист поліцейських неможливий без належного нормативно-правового забезпечення, яке має не тільки закріплювати їх соціальні права, але й створювати певні соціальні гарантії їх реалізації.

Вважаємо, що слід удосконалити соціальний захист поліцейських, які вимушені винаймати житло та передбачити механізм компенсації їх витрат. Для цього пропонується удосконалити